

МІСЦЕ АКТІВ РЕВІЗІЙ ТА ПЕРЕВІРОК У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

О.Ю.Хахуцяк

*кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри досудового розслідування
навчально-наукового інституту підготовки фахівців
для підрозділів слідства та кримінальної міліції
Національної академії внутрішніх справ*

Постановка проблеми. Неможливо не відмітити, що реформи гілок влади, які проведено в нашій державі, прийняття нового КПК України у 2012 р. [1], набрання чинності низки інших законів та підзаконних актів, внесення в них змін і доповнень, значно вплинули на діяльність органів державного фінансового контролю в цілому.

Згідно чинних змін, статус Головного контрольно-ревізійного управління України, як єдиного органу державного фінансового контролю змінено на статус одного з органів, уповноваженого на здійснення державного фінансового контролю. Насамперед, у зв'язку з набранням чинності 01.01.2013 р. Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через відповідних міністрів, від 16.10.2012 р. №5463-VI, назву Закону України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» змінено на «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні».

Основною метою діяльності Державної фінансової інспекції України та її територіальних органів є здійснення державного фінансового контролю у відповідних сферах.

Повноваження Держфінінспекції визначено Законом України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1993 № 2939-XII [2], Положенням про Державну фінансову інспекцію України, затвердженого указом Президента України від 23.04.2011 р. № 499/2011, положеннями про відповідні територіальні підрозділи та іншим чинним законодавством.

У подальшому зміни до вказаного Закону вносились ще декілька раз, які відповідно дублювались і у підзаконних актах, що регламентують порядки здійснення такого контролю, а зокрема – до Порядку проведення інспектування Держфінінспекцією, її територіальними органами, затвердженого постановою КМУ від 20.04.2006 № 550 [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У науковій літературі проблеми призначення, співвідношення ревізій і судових експертиз досліджувалися багатьма вченими Г.О. Атанесяном, І.К. Волковою, В.М. Глібком, С.П. Голуб'ятниковим, М.І. Камликом, Ю.В. Манаєвим, Г.А. Матусовським, П.К. Пошюнасом, Б.В. Романюком, Л.О. Сергєєвим та ін. Питання, пов'язані з

оцінюванням акта ревізії, розглядалися в роботах Г.О. Атанесяна, С.П. Голуб'ятникова, М.І. Камлика, Л.О. Сергєєва та ін. Водночас зазначені питання, а також багато інших, залишаються мало дослідженими, що негативно позначається на слідчій практиці.

Метою статті є науковий аналіз кримінального процесуального законодавства та відповідних чинних законодавчих актів, що мають місце у кримінальному провадженні при призначенні ревізій.

Основні результати дослідження. Відповідно до п.4 ч.2 ст.99 КПК України висновки ревізій та акти перевірок, являються видом такого джерела доказів як документи.

Ревізія – це система контрольних дій, за допомогою яких за певний період часу, відповідно до програми ревізії, встановлюються законність, цілеспрямованість і економічна ефективність проведених господарських операцій та правильність дій посадових осіб при їх здійсненні [4, с.196].

Ревізія – форма документального контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства, дотриманням законодавства з фінансових питань, достовірністю обліку і звітності; спосіб документального викриття нестач, розтрат, привласнень чи крадіжок коштів і матеріальних цінностей, попередження фінансових зловживань. Ревізія – це різностороння і перевірка діяльності підприємства для встановлення законності, доцільності й ефективності дій.

На відміну від інших форм контролю, ревізія має чіткий правовий статус, який закріплює межі її поширення, строки проведення, права і обов'язки посадових осіб, порядок оформлення і розгляду результатів. Ревізія є найбільш поширеною формою економічного контролю. А тому судово-слідчі органи з усіх форм економічного контролю застосовують як процесуальний засіб виявлення складу злочину тільки ревізії [5].

Чинне відомче законодавство щодо проведення ревізій конкретизує форми контролю і визначає їх – державний фінансовий аудит, перевірка державних закупівель та інспектування (ревізія).

Приводом для проведення ревізії може бути план проведення ревізії фінансово-господарської діяльності підприємства, установи чи організації, розпорядження відповідного керівника або ініціатива відповідного правоохоронного органу.

Статтею 11 Закону передбачено, що за зверненням правоохоронного органу для забезпечення розслідування під час кримінального провадження орган державного фінансового контролю проводить позапланову виїзну ревізію (далі – ПВР).

Позапланова виїзна ревізія як підконтрольної установи (державного сектору економіки), так і суб'єктів господарської діяльності незалежно від форми власності, які не віднесені до підконтрольних установ, може здійснюватися лише за наявності підстав для її проведення на підставі рішення суду.

Таким чином, законом встановлено судовий контроль за дотриманням законності та обґрунтованості втручання у господарську діяльність, зумовлену потребами досудового розслідування задля досягнення його дієвості.

Проаналізувавши судову практику, можна зазначити, що категорії кримінальних проваджень у рамках яких органи досудового розслідування зверталися до слідчого судді з клопотаннями про надання дозволу на проведення ПВР:

- за злочини проти власності (статті 190, 191КК України) – 50% від загальної кількості розглянутих клопотань;
- за злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (статті 364, 365, 366, 367 КК України) – 43% від загальної кількості розглянутих клопотань;
- за злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян (статті 356, 358 КК України) – 4,3% від загальної кількості розглянутих клопотань;
- за злочини проти правосуддя (стаття 382 КК України) – 2,1% від загальної кількості розглянутих клопотань [6].

Оскарження ухвал слідчих суддів про надання дозволу на проведення ПВР в апеляційному порядку, КПК та Законом не передбачено.

Відповідно до ч.8 ст.11 Закону орган державного фінансового контролю, прокурор або слідчий, який ініціює проведення ПВР, подає до суду письмове обґрунтування підстав такої ревізії та дати її початку і закінчення, документи, які відповідно до частин п'ятої і сьомої вказаної статті свідчать про виникнення підстав для проведення такої ревізії, а також на вимогу суду - інші відомості.

Саму процедуру здійснення інспектування у формі ревізій визначено порядком проведення інспектування Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами, що затверджене Постановою КМ України від 20.04.2006 № 550 зі змінами та доповненнями станом на липень 2013 р. А новий КПК України взагалі немає відповідних норм, які б визначали процедуру призначення ревізій у кримінальному провадженні, але ж містить посилання на один із видів джерела доказів – документи, – висновки ревізій та акти перевірок (п.4 ч.2 ст.99 КПК). Так як їх отримати?

Відповідно до пункту 2 Порядку проведення інспектування Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20.04.2006 р. № 550, інспектування полягає у документальній і фактичній перевірці певного комплексу або окремих питань фінансово-господарської діяльності об'єкта контролю і проводиться у формі ревізії, яка повинна забезпечувати виявлення фактів порушення законодавства, встановлення винних у їх допущенні посадових і матеріально відповідальних осіб.

У пункті 16 вказаного Порядку зазначено, що ревізія проводиться, зокрема, шляхом документальної перевірки, що передбачає контроль за установчими, фінансовими, бухгалтерськими (первинними і зведеними) документами, статистичною, фінансовою та бюджетною звітністю, господарськими договорами, розпорядчими та іншими документами об'єкта контролю, пов'язаними з плануванням і провадженням фінансово-господарської діяльності, веденням бухгалтерського обліку, складенням фінансової звітності.

Також можна зазначити, що суб'єктами звернення з клопотаннями про надання дозволу на проведення ПВР у порядку ст.11 Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» були слідчі територіальних слідчих відділів МВС України та прокуратури в рамках кримінального провадження, внесеного до ЄРДР.

Аналізуючи чинне законодавство щодо процесуального порядку призначення ревізії у кримінальному провадженні, можна зазначити, що законодавець у реформованих актах, в тому числі КПК України, не визначив алгоритм дій у цьому напрямку. Однією з останніх змін, що були внесені у КПК України є виключення п. 6 з ч.2 ст.36 та п.4 з ч.2 ст.40 на підставі Закону № 1697-VII від 14.10.2014, що передбачала повноваження прокурора, слідчого «...призначати ревізії та перевірки у порядку, визначеному законом».

На підставі цього, а також інших змін, що мають місце у новому КПК України, практичні працівники слідчих органів та прокуратури мають свою процесуальну практику призначення ревізій, яка формується у них з аналізу ряду законодавчих джерел, що мають пряме відношення до даного інституту. Так, всі можливі практичні навички лежать в правовому полі, але є велика необхідність удосконалити цей інститут у кримінальному провадженні.

Підсумовуючи, можна визначити процесуальний порядок дій працівників правоохоронних органів при ініціюванні щодо призначення ревізії у кримінальному провадженні.

- розпочате досудове розслідування (№ ЄРДР, дата);
- наявність фактичних підстав для проведення ревізії;
- складання клопотання слідчого, прокурора про призначення ПВР;
- розгляд клопотання про призначення ПВР слідчим суддею;
- постановлення ухвали про призначення ПВР;
- наявність юридичної підстави – ухвали суду – для проведення ПВР;
- направлення копії рішення суду (ухвали) про дозвіл на проведення ПВР начальникові ДФІ;
- проведення ПВР спеціалістами – державними фінансовими інспекторами ДФІ у визначені Законом строки;
- результати ревізії оформляються актом, який складається з вступної та констатуючої частин, зміст яких має відповідати вимогам, що викладені у п. 35 Постанови КМУ від 20 квітня 2006 р. № 550 «Про затвердження Порядку проведення інспектування Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами»;
- передача правоохоронним органам акту ревізії;
- долучення акту ревізії до матеріалів кримінального провадження;
- оцінка слідчим, прокурором долученого акту ревізії згідно вимог ст. 94 КПК України.

Вважаємо за необхідне, вказати на те, що процесуальна дія слідчого, прокурора щодо призначення ревізії не розкривається в чинному КПК в аспекті якого саме виду, можливо отримати акт ревізії як джерела доказів, хоча всі дії, які має вчинити слідчий для можливості отримати даний акт, містять ознаки та відповідають вимогам, що передбачені ст.132 КПК України.

Висновок. Отже, для отримання такого виду документа як акт ревізії, вважаємо за необхідне додати до видів заходів забезпечення кримінального провадження – призначення ревізії. Дане доповнення можемо обґрунтувати вищевикладеними недоліками у діяльності слідчих суддів, які в своїх рішеннях припускають помилки і відмовляють в задоволенні клопотань слідчих, мотивуючи, що такого виду заходу забезпечення немає. А також тим, що правопорушення в сфері економіки має тенденцію зростання, що видно зі статистичних звітів Держфінінспекції [7], що у свою чергу, потребує подальшого вдосконалення у практичній діяльності, так як перед правоохоронними органами на визначених пріоритетних напрямках роботи, вживається комплекс організаційних і практичних заходів з посилення протидії злочинності у сфері економічної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України № 4651-VI від 13 квіт. 2012 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/4651-17.

2. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Законом України від 26.01.1993 №2939-XII // режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.

3. Про затвердження Порядку проведення інспектування Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами: Постанова від 20 квітня 2006 р. № 550 .

4. Камлик М.І. Особливості обліку і використання обліково-бухгалтерських документів при виявленні та розслідуванні корисливих злочинів у галузях економіки. – К. : КДУВС, 1995. - 256 с.

5. Рогозян Л.С., Вахлакова В.В. Ревізія і контроль: [навч. посібн.] – Алчевськ : ДонДТУ, 2008. – 209 с.

6. Узагальнення судової практики розгляду місцевими загальними судами Кіровоградської обл. клопотань слідчих, прокурорів про надання дозволу на проведення позапланової виїзної ревізії для забезпечення розслідування під час кримінального провадження у 2013 р. // <http://kra.court.gov.ua/sud1190/150/1568/>.

7. Офіційний сайт Державної фінансової інспекції // <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/101039>.

Хахуцяк О.Ю. Місце актів ревізій та перевірок у кримінальному провадженні

У статті розглянуто законодавче закріплення такого виду джерела доказу як висновки ревізій та акти перевірок, визначено процесуальний порядок дій працівників правоохоронних органів при ініціюванні щодо призначення ревізії у кримінальному провадженні, яке потребують подальшого удосконалення, а також викладені пропозиції щодо процесуального закріплення даного інституту у чинному законодавстві.

Ключові слова: акт, ревізія, перевірка, контроль, клопотання, рішення суду, ухвала.

Хахуцяк О.Ю. Место актов ревизий и проверок в уголовном производстве

В статье рассмотрено законодательное закрепление такого вида источника доказательства как выводы ревизий и акты проверок, определен процессуальный порядок действий работников правоохранительных органов при инициировании относительно назначения ревизии в уголовном производстве, которые нуждаются в последующем усовершенствовании, а также изложены предложения относительно процессуального закрепления данного института в действующем законодательстве.

Ключевые слова: акт, ревизия, проверка, контроль, ходатайство, решение суда, постановление.

Khakhucyak O.Y. Place of acts of revisions and verifications in a criminal production

The legislative fixing of such type of source of proof as conclusions of revisions and acts of verifications is considered in the article, certainly judicial order of actions of workers of law enforcement authorities at initiation in relation to setting revisions in a criminal production, which need subsequent improvement, and also expounded suggestion in relation to the judicial fixing of this institute in a current legislation.

Keywords: act, revision, verification, control, solicitor, decret, decision.

Стаття надійшла до редакції 07.03.2015.